

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dias Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.**

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover,
Plassa del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuadernacions
d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest
Frau, Brossa.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oïren

Perhoc

Si, i de reya nova, n'haurem de donar un an ets anticlericals, que no han fet tracte bo aqueys dies passats, ja demunt es seus paperots, ja ab altres coses. ¡Vaja quina gent més taliquina, més xereca i més barayada ab so fer ses coses axí com Deu vol! ¡Ja hu son trempats per donar gust an En Banyeta verda! No res, arrambemlos aqueixa mica de *perhoc* per lo que puga esser.

I

Un'altra llissoneta des carlistes an es lerroxistes

Es dia de St. Pere dematinet es lerroxistes de la Barceloneta se'n anaren a plantar a ses portes des Centre jaumista d'allà un paper que deya:—¡Avuy a vespre ens veurem les carretes!—¡ja hu crec devers les onze des vespre, qu'es socis eren an es Centre, e-hi comparex un estol de bargantells lerroxistes, i ja son partits a tirar pedres i pedres a ses finestres i balcones. Sa Policia aconsenyá an es carlistes que se'n anassen i prenguessen es tranvia an es *Passetx Nacional*, aont troben un boldró de lerroxistes, que les comensen a insultar; i ja hi foren a bous. Desparen uns i altres ab armes de foc i garrots, i un bargantell lerroxista cau mal-ferit de tot. El se'n duen, i diuen si farà sa pell. Sa Policia va prendre tres lerroxistes i dos carlistes. Es qui ferí aquell tan bé, diu que despará perque un boldró de lerroxistes se tiraren demunt ell a garrotades.

¿Troben es lerroxistes que'ls ha dit en popa d'anar a ponyir es vespre an es carlistes? Idò que hi tornin! Creym qu'aquell bergantellot que quedá an es siti, no tornarà tenir ganes de ferlos xicotines an es carlistes.

II

¡Metje, curauvos primer a vos!

P'es paperetxo *El Ideal* parlam, que dissapte posa un articlós de prop d'una plana per fer veure lo lletx qu'está i lo immoral qu'es dir mentides, i suposa que son es politics i es governs monárquics que'n diuen.

Pero i voltros republicans ¿no'n deys de mentides? ¡Si no deys altra cosa! Tota sa vostra politica no es més qu'un enfilay ferest de mentides! ¿No vos deys partidaris de sa llibertat i de s'igualddt i de sa germanadat? I ¿quina es sa llibertat que dexau an es qui no pensen com voltros, allá ont voltros duys ses corretjades? ¡An es qui no pensen com voltros, sempre qu'heu pogut, lluny de tractarlos com si fossen *iguals* en drets a voltros, no

heu fet may altra cosa més que oprimirlos, tiranisarlos, negarlos tots es drets! Basta veure lo que fan es Govern de France i de Portugal ab l'Església, ab ses coses i persones relligioses! I en quant a *germandat*, ¿qu'heu demostrat may més qu'odi infernal i rábia dimoniera contra Deu i ses persones de Deu, feels a Deu?— Sí ¡o republicanetxos de Mallorca i d'Espanya! sou es gran mentiders, es grans embuyistes, es grans farsants del sigle! ¿Que seria tota sa vostra propaganda sense mentides? ¿Tal volta no es sa mentida sa vostra arma preferent?—¿Quantes de vegades, ¡o escriguedoretxos de *El Ideal*! no vos hi hem atrapat ab mentides? ¡Si, en parlar de coses de Relligió, capellans, frares o monjes, no sabeu dir altra cosa més qu'enfilays i més enfilays de mentides! ¡Si sou com aquell mercader que's confessava, i es confés li demaná: ¿Qu'heu dites mentides?— Senyor, respón ell, jo'n visc de dirne!—Per lo metex, escriguedoretxos des paperot republicá, que donau llissons an ets altres de qu'está tan lletx i es tan immoral dir mentides, aplicaivos a voltros primer sa lliadó, curauvos a voltros primer!

III

¡Ah grans castellanistes!

Per voltros que feys borretxos demunt *El Ideal*, va s'indirecta. ¿Qui li ha ensenyat castellá an aquex pitj'olives que's firma *Doncel*? Dissapte passat mos contá una bel'lendina que va fer contra el *Sisè Manament*, i llavò rebaté's clau dient: «... he pensado con aquellos amores, con aquellas frases, con aquellos apretones fuertes de manos». May e-hu viem sentit dir que ses *amors*, ses *frases*, ses *estretes de má* «pensassen». Sols a un republicá des més biduins li poren ocórrer tals barbaridats. Abans d'escruiure en castellá, germanets, estudianto una mica primer, i no vos posareu en ridicul. Vos ho deym p'es vostro bé! Per part nostra, com més en ridicul vos poseu, millor!

IV

¡Es vostro mentider!

Ment *El Ideal* de dissapte passat dient que «celibat, vot de castedat, vot de pobresa i tot quants de vots se fan avuy» (si son vots de Deu) «no servexen més que per desfigurar i embrutir s'homo»; son «roissos des pecat», «bons només per fer ets homos manco virtuosos i fer nèxer llevors de males passions». Axò seria lo que dirien si parlaven, es cavalls i es muls i tots ets altres que caminen ab quatre potes, sense conexement, criats per anar terra-terra, i podrirshi de tot, en fer es bategot. Ara es sers criats a imaje i sembla de Deu, redimits ab sa sanc

de tot un Deu, posats an el mon per guanyarse'l cel i gaudir de Deu per tota una eternidat,—aqueys sers no hu poren dir an axò que posa *El Ideal*, sense ferse pitjors que ses bisties. ¡Deu vos ne do una mica de conexement a voltros malenats qu'heu escrites aquexes arrieses contra's *vots de castedat, pobresa i obediencia*; contra's vots de servir pobres veys, malalts, empestats, lleprosos; contra's vots d'anar a convertir heretjes i gentils, a civilisar seuvatjes! Aqueys vots han omplit i umplen el mon d'exercits d'hèroes de caridat i d'abnegació i d'amor al proisme, què sacrificuen sa seua jovintut, tota sa seua vida p'es seus germans devalguts, i que son vertaders àngels en carn humana! ¿Com, idò ¡o grans marxandos de *El Ideal*! deys aquelles barbaridats i mentides tan descarades contra's *vots de sa perfecció evangelica*? Ah! perque no sou més qu'uns missatjes de Satanás, que parlau per boca de *ganso*, vuy dir, Satanás vos far dir tals atrocitats! ¡Deu del cel vos ne doni una micoya de conexement! ¡¡Amèn!!!

V

Tan mentider i calumniador com es d'aquí

Mos conta *El Ideal* que's seu confrare, republicanot com ell, *La Voz de Menorca*, copia allò qu'ell posá sobre un que feya escola an *Ets Hostalets* i que l'han condemnat; i sembla que's paperot de Menorca ha tenguda sa poca alatxa d'enflocarhi aquex titol: «Para las escuelas católicas».—¡O gran cap-verjo de Menorca! ¿i que tenen que veure ses «escoles católiques» ab axò d'aquest Mestre condemnat? Es una solemne mentida, una vil calumnia anar a suposar que ses «escoles católiques» tenguen res que veure ab tal Mestre. De manera que's republicans de Menorca mos surten tan mentiders i tan calumniadors com es de Mallorca. Tots se colguen ab un llum, ab so llum d'En Banyeta verda.

VI

¡Axò se diu finura de parlar!

¿Sabeu quin nom dona es paperot *El Ideal* a sa gent que's dia de St. Pere avespere posaren llums per celebrar es grandíós *Congrés Eucaristic* de Madrid? Idò «assassins». ¡Si que hu es fi i citat i posat es paperot republicanot, que tantes de vegades mos ha tractats de malparlants! De manera que per tal paperetxo posar llums un a ca-seua p'el Santíssim Sagrament, son «desmanes de asesinos en libertad, apesar de sus ensañamientos y alevosia». Axí hu diu es gran aliardo.

VII

Bomba final

Acaba's paperot republicá contant un coverbo sobre una monja que digué unes paraules sa cosa més sacrilega i cotxina. Com se suposa, es una cosa inventada ab s'idea infame de tirar una senaya de brúcia demunt es vot de castedat, ánima de sa vida relligiosa. ¿No es ver qu' aqueys paperots republicans parexen escrits dins sa soll i ab tinta de soll? No son bons per altra cosa més que per *porquejar*.

VIII

En Pinyol pinyolíssim

Seguex demunt s'*Animalot pudent* entaferant gloses *suqueres* contra En Revenjoli. An En Revenjoli no li fan més que fástic i sobre tot compassió. ¡Pobre malenat! ¡Deu li do conexement i una mica d'allò que no'n venen a *plassa*! ¡Amèn!

IX

¡Qui no vos conex, erbetes!

Per voltros socialistes parlam, que demunt es vostro paperot dissapte passat tirau ses mil llástimes an es qui volen s'acció militar d'Espanya an el Marroc per ocuparhi lo que mos pertoca; i acabau dient que «protestau» «de tot lo que siga fer mal an es vostros semblants». Que tota sa vostra idea sia aqueixa, pot esser que hu doneu entenent a qualque tia beneyta que tengueu, no a cap persona que vos conega gens. ¿Que voltros no *voleu que's fassa mal a negú*? Idò ¿per que, en moure cap vaga, si hi ha altres obrers que's prenen sa llibertat de fer feyna, voltros los investiu ab garrots, ab punyals, ab pistoles, ab pedres; i, si'ls-e poreu dexar an es siti, e-hu feys bil-lo bil-lo? ¿No sou voltros partidaris d'En Ferrer i Guardia, «capitá de lladres, incendiari i assassins», que volia matar tots es capitalistes, tots es militars, tots es capellans i frares, tota sa Família Reyat, tots es Ministres, que tenia per armes ses bombes, es veri i sa dinamita, que sa seua idea era fer fer uy a tot, arrasarho tot? ¿No sou voltros admiradors de sa *Setmana Trágica*, aont aquells confreres vostros no feren altra cosa que robar, calar foc, matar i profanar cadáveres? ¿No sou voltros partidaris d'aquells *comunistes* de París que l'any 1871 esglayaren i aborronaren el mon ab sos seus crims, ab sos seus atentats, ab ses seues abominacions? I essent voltros tot axò ¿tendreu cara d'anar a dir que lo que no voleu per res del mon es que's *fassa mal a negú*? ¡Si voltros no duys altra idea que fer mal! ¡Si cabalment es vostros Mestres ensenyen que's triunf des Socialisme ha de consistir en que

tot fassa flamada i que'l dimoni hi ball de capoll i se'n duga ses titeres! Lo qu'es ben segur que vos ne durà a tots volfrós, si no vos convertiu; i, en honor de sa veritat, no s'en durà res que no sia ben seu! ¡Com-es-vernedíssim de socialistetxos de l'orde!

X

Mentiu «companys»!

També va per voltros jo socialistes! que demunt es vostro paperot deys que's des *Congrés Eucarístic* de Madrid no's cuydaren gens des pobres, sino que tota sa seua idea va esser d'assegurar es coranta un milions i busques de pessetes que s'Estat dona per Culte y Clero.—Es «congressistes eucarístics» o eren obrers o benefactors d'ets obrers, i n'hi havia a milenars que n'eren grans benefactors, i qu'han donades i donen més centes pessetes p'es pobres que voltros *céntims d'homonet*. Ja les conexen a ells es pobres d'allà ont tals congressistes habiten; i les conexen per donadors, per agomboladors d'es desvalguts. Per axò hi acudexen es vostros metexos escolans d'amèn, com se veuen apurats de tot. Es vostros metexos no hi venen a voltros a cercar per omplir-se es gavatx, perque saben quins arrambatjes teniu; se'n van cap dret an el Bisbe, a tal o qual Canonje, an es Rector, an es Vicari, a tal o qual senyor piadós o senyora beyata. ¿Que's «congressistes eucarístics» no's cuydaren des pobres? Quina mentidassa! ¡Si en general eran gent que tota sa seua eferia es de fer bè i d'assistir an es pobres!—I en quant a lo que deys que's «congressistes» no duyen altra idea qu'assegurar aquells milions de pessetes que s'Estat dona per Culte i Clero,—es completament fals que an en *Congrés Eucarístic* se tractás d'una tal cosa, i manco ver es que s'Estat doni cap creu a l'Església que no la dega a l'Església! Sí, lo que s'Estat dona per Culte i Clero no arriba d'un bon tros an ets interessos que produexen es bens que s'Estat va prendre a l'Església. ¿Que voltros, si comandáveu, no donarieu res a l'Església? Ja vos creym ja. Ell es socialistes sempre son estats axí: afectats de lo que no es seu; i si hi poren posar ses unghes demunt, ¡fora restifuir-ho! I es ben segur que a tots es qui roben i no restituexen, En Barrufet les enforcará, pero ben enforcats, i *pataplum* dins l'infern! ¡Quid capficó los hi farà pegar! ¡Deu n'alliber a tota persona nada, de morir sense restituir lo qu'haja robat!—Idò, si, socialistetxos, tot lo que s'Estat dona per Culte i Clero, no es més qu'una *restitució* de lo que va prendre a l'Església?

XI

¡Malenats, més que malenats!

¡Pobres escriguedoretxos de s'*Obrer Balear*! quina llástima, quina compassió que fan, veentlos, dissapte passat, furiosos, treguen foc p'es caxals contra's *Congrés Eucarístic* de Madrid, tractant es *congressistes* espanyols i estranjers de «infames vampiros» (animals que viven de xuclar sa sanc d'ets altres), tractant de «farsants» es

capellans que confessen la gent, calificant de «porqueries» es discursos des *Congrés Eucarístic*, suposant que's *congressistes* son uns «crimals» i que «tenen de mal just» tot quant tenen. Diuen també aqueys escriguedoretxos que «Comillas, Pidal, Inclán, Aguirre (l'Arquebisbe-Cardenal de Toledo) y compañía» no poren parlar de coses del Bon Jesús. ¿Per que? No's dignen indicarho es *companys* socialistes. Llavò enloquen un ratx de mentides suposant que l'Arquebisbe-Cardenal de Toledo «demaná an es Govern», per entrar a Madrid dia 23 de juny, «cotxo, escolta de la real casa i un piquet de la guardia civil», lo qual es completament fals. Troben també aqueys malenats *companys* que de sa notabilíssima Custòdia que té s'Ajuntament de Madrid, un monument capdal de l'art cristià, se'n haurien de fer diners per construir unes quantes escoles. ¡Pobres *companys*! No les diuen res ses obres d'art; ses meravelles de s'ingeni humá, glòries de ses nacions aont se feren, no signifiquen res per ells, ni per aquells que caminen ab quatre potes. Un ase, si pogués parlar, convertiria en faves i aufaus totes ses obres d'art. ¡Pobres socialistes! ¡tan ignorants i tan presumits! Perque ¡sabeu quins caps més uberts son aqueys socialistes! Ell han aclarit que «ses Custòdies serveixen per enganar bobians». No hu diuen ets amables *companys* com ni de quina manera «ses custòdies» «enganen es bobians». Mos agradaria sebrehu.—I posats a aclarir coses, vuy dir, a inventar falsedats, diuen ets escriguedoretxos de s'*Obrer Balear* que's Cardenal Aguirre té una fortuna de més de 200.000 duros, 38 criats a sa seua disposició, cotxos de luxe, i un enfilay de coses més per l'estil. I ¿com e-hu saben que's Cardenal té tot axò? Aquí está lo carronya y desenfreit des cas, que, sense sebrehu, e-hu diuen, i hu donen per cert.—Pero suposem per un moment que fos ver que's Cardenal tengués més de 200.000 duros i llavo 38 criats. ¿Quin mal e-hi ha de posseir 200.000 duros, mentres siguen de bon just? ¿Quina lley divina ni humana hu condemna? Ah si qualsevol des malenats qu'han escrites aquexes barbaritats demunt es paperot socialista, pogués arribarhi a 200.000 duros! ¡Ja no seria pus socialista! ¡I hu seria de veure sa manera com defensaria tal marrota! De manere que p'es socialistes es mal no está en qu'un Cardenal tenga 200.000 duros, sino en que no siguen ells que los tenguén.—I ¿que'n direm d'allo des 38 criats des Cardenal? En es cas que fos ver, que no hu es, ¿no seria tal volta un bé que donàs pa a 38 families pobres, a 38 trebayadors? No's diu es paperot socialista, «defensor de sa classe trebayadora»? ¿Axí defensa ell aqueixa classe, tirant ses mil llástimas a un que mantén 38 families trebayadores? Bé's veu jo socialistes! que'l teniu a compondre an aqueix caparrinoy vostro!—I ¿qu'es axò que deys que té's Cardenal a ca-seua «que no's pot dir»? Insinuar aquexes coses i no dirles clares, es una vilesa, una infàmia, una canallada. Es una calúmnia desenfreida anar a dir que's Cardenal de

Toledo té a ca-seua «lo que no's pot dir». Mentiu, *companys*, tan alts com sou, dient lo que deys des Cardenal de Toledo.—I ¿d'ont vos heu tret, *companys*, que's sacerdots «no poren posseir fortuna»? Veyam an-e quin llibre hu heu trobat, en no esser a qualque llibrot d'aqueys que voltros lletgiu, plens de mentides i d'infàemies? No, *companys*, ni Deu ni l'Evangeli ni la Sagrada Escripura han privats may es sacerdots de «posseir fortuna»; i, si no, veyam si sou capaces voltros de dir aont ni quant Deu o la Sagrada Escripura han privada una tal cosa.—I ¿aont mos sortiú, grans ignorants, ab allo de que «la Bíblia» «diu que an es qui predicassen ses santes doctrines, les concedien que no les farien mal ses serps ni's verins i que curarien es malalts»? Es fals, completament fals que cap capitol ni plana de la Bíblia diguen una tal cosa! Es fals, completament fals que cap plana 94 ni cap versicle 18 de la Bíblia diguen una tal cosa, en no esser qualque Bíblia falsificada per us de socialistes tan biduins com voltros.—¿Vol dir ara resulta que's capellans «només cerquen perpetuar sa pobresa de sa classe trebayadora»? Es metexos bobians que vos escolten, no hu creuen an axò. Tant no hu creuen, que, en veure-se gens apurats, es an es capellans i a sa gent d'Església qu'acudexen per que les socorreguen, perque los agombolin. De manera qu'axò que deys es una solemne mentida que negú la creu, ni voltros metexos.

XII

!Es una solemne mentida;

Diu s'*Obrer Balear* que's Govern catòlic de Bèlgica «desitja aumentar ses riqueses des perfandos ab sotana» donantlos «vint milions de francs, ab so nou projecte escolar», «que perjudica «el país» i «es dignes professors belgues».—No hi ha cap paraula vera de tot axò. Lo que hi ha que's Govern catòlic de Bèlgica, ha presentat un projecte d'Ensenyansa, que consistex ab donar a cada pare de familia tants de *bonos* com infants tenga; es pares de familia han d'enviar es seus frys a s'escola que vulguen, i entregar an es Mestre aquell aquells *bonos*. Es Mestres han de presentar an es Ministeri d'Ensenyansa aquells *bonos*, i s'Estat ha de donar an es Mestre un tant per *bono*. Axi han de cobrar es Mestres sa seua feyna d'ensenyar. ¿E-hi pot haver una lley que respecti més sa llibertat des pares de familia? ¿E-hi pot haver una lley més democrática, més salvaguardora de sa voluntat nacional? ¿Com la combaten, idò, liberals i socialistes? Ah, es que veuen

que s'immensa majoria des pares de familia enviarán al·lots i *bonos* a ses escoles des frares, i en mans d'aqueys estarà s'Ensenyansa. Pero escoltau, socialistes, i ¿qui posará an mans des frares s'Ensenyansa a Bèlgica, més que sa voluntat de s'immensa majoria des pares, des ciutadans? ¿qui farà axò més que sa Voluntat Nacional? I ¿uo vos ne deys apóstols i puntals voltros socialistes de tal voluntat? Ah, pero es quant aqueixa vos es favorable. Ara si vos es contraria sa voluntat Nacional, ¡el dimoni que la se'n duga! Axi sou voltros: uns hipòcrites, uns farsants. ¡Que vos compr qui no vos conex!

XIII

Roys de mentides lerrouxistes

Es paperot lerrouxista *El Radical* de Madrid ha posat un articletxo que s'in-*Justicia* copia dissapte passat, tan ple de mentides i de falsedats com es qu'entaferrá es metex J. Moya. Es completament fals, e-hu sap tot Manacor, que's capellans ab so *batalló infantil* tractassen d'armar cap *requeté* carlista. Es completament fals que's qui formen tal *batalló*, siguen ja homos fets, granats. D'un centenar que son, sols uns deu, a tot s'estirà, passen de quinz'anys. Axò hu sap tot Manacor. Es completament fals que's «capellans» fassen an es «batalló infantil» arengues helicoses, recordantlos sa mort de Goliat, per infundirlos esperit guerrer». ¿Que no es capaç En J. Moya ni *El Radical* de Madrid de dir quin capellá ha fetes an es «batalló infantil» tals «arengues»? ¿quant ni aont son estades tals «arengues»? ¿Que parli es gran mentider d'En Jimenez Moya o s'altre mentiderando de Madrid *El Radical*!—¿Que s'Autoridat Militar «prohibí» que's «batalló infantil» «anás a sa processó del Corqus»? Es mentida. S'Autoridat Militar lo que va fer, va esser no autorisar es «batalló infantil» per usar s'*uniform* militar». S'autoridat Militar no's posá en res ni per res ab sa processó. Tant es axí, que's «batalló infantil» aná a sa processó, no ab s'*uniform* militar, sino ab ciris.—¿Que's poren demanar responsabilitats per esser anat es «batalló infantil» p'es carrers de Manacor «ab correcta formació», «ab sa banda de cornetes i tambors»? ¿An-e qui s'ha de demanar tal *responsabilidad*? ¿No hu sabia sa nostradigna Autoridat Municipal que's «batalló» feya axò, i lluny de posarhi cap ostacle, e-hi feya costat? Pero ¿que saben de responsabilitats En J. Moya i s'aliardo des *Radical* de Madrid? Fos de fer embuys i dir mentides per emblanquinar republicanetxos assoleyats, d'axò ja'n saben ben molt; en volen ab qui alena.

DE TOTES ERBES

Seeció local

Ses batudes han comensat de bon de veres. Lo que temiem, es estat massa ver. Tant es llegum com es demés grans, reten molt poch, y, per efeitó, de mala calidat.

Els aubercocs aguanten es preus; y ja qu, aquest any n'hi-ha tan poch, axí metex a molts, los valdrá casi tant, com si fos estai

bon any. I a propòsit d'això, sa campanya que fa sa premsa sobre *pulpa*, pareix que dona bon fruyt. Aquests dies passats, pareix que s'aixecá acta notarial per rebutjar una partida d'aubercocs forasters. Si ho haguessen fet així ab sos que motivaren tal campanya, res que dir e-hi haguérem tengut.

Sr. D. Gabriel Fuster.

Molt bon amic: lletgida sa comunicació se sa y veient que no me respón a lo de s'arbitratge, me trop an es cas de dirli que, creguent, com crec, que els qui mos han lletgits, se son enterats y format judici de ses nostres raons, no'm don per convençut de que sa meua pregunta estàs fora de lloch. No basta que vos-te hu diga, Sr. Fuster. E-hu hauria d'haver provat. Sobre tot, es qui mos han lletgits, jahan format judici. Per lo metex, ja n-hi ha prou. Ara allo de que jo haja menjats grans de reym o fruytes que part d'elles estassen en mal estat, pot ser que sí; pero seria jo que triaria lo bo de dins lo dolent; y, si un altre m'ho triava, s'ho menjaria ell, si li agradava. Si cada qual s'ho tria, y s'ho menja, no hi-ha res que dir. Pero y vosté que creu qu'es qui triaven aquells aubercachs, los se menjarán? Si fos axí, que no hu seri, arribarien a estarne farts. Per acabar, li feym avinent que, quant li fèrem sa pregunta aquella, no era per ofendre'l ni molt menos, sino porque trobàvem que V. o sa Junta haurien pogut prendre una actitud més convenient p'es bé públic de Manacor.

Son afectuós

ANDREU ALCOVER..

El Congrés Eucarístic de Madrid

Sa realitat ha superades ses esperances des més optimistos. Gros se pensava tothom que seria; pero hu es estat molt més que negú s'ho creya. Comparegueren a Madrid, per assistir-hi, milenars i milenars i milenars de catòlics de totes ses comarques i reconcs d'Espanya i de totes ses nacions d'Europa i d'Amèrica: rics, pobres, grans, petits, veys, joves; de tot estat, de tota condició, de tota lengo, de tota nissaga. Tots e-hi anaren per rendir homenatge an el Santíssim Sagrament de l'Altar, per proclamar davant tot lo mon la fe en la Presencia Reyala del Cos, Anima i Divinitat de Cristo nostro Senyor, Verb de Deu, Llum de Llum, a s'Hostia consagrada; pea proclamar davant tot lo mon aquest Dogma Suprem de l'Eucaristia, qu'es s'anima i sa vida de tota l'Església, sa vida del mon, sa vida del cel, qu'es sa font, sa rel, es centre de tot lo bo, i de tot lo sant que s'es fet en tots es denou sigles transcorreguts de catolicisme i en tots es que transejorran mentres el mon sia mon. ¿Vol viure'l mon sa vida de Deu? Idó ha de viure de l'Eucaristia, qu'es Deu, qu'es sa vida de Deu? ¿Vol viure'l mon sa vida de Cristo? Idó ha de viure de l'Eucaristia, qu'es sa vida de Cristo. ¿Qu'es es Cristianisme sensa l'Eucaristia? Un cos mort. ¿Que parlin ses sectes protestants! podrides totes pe's'escepticisme, gelades pe' s'incredulitat. Es Reynat, s'Imperi de l'Eucaristia demunt totes ses coses i en tots ets ordes i rams de sa vida i de s'activitat humana, axò anaren an es *Congrés Eucarístic* de Madrid tants de milenars i milenars de catòlics de tot lo mon.—Donarem un resum breuissim de lo qu'es estat aquex *Congrés*: Dia 23 de juny arribà a Madrid l'Arquebisbe de Toledo Cardenal Aguirre, Llegat del Papa per presidir el *Congrés*. L'anaren a rebre més de 20.000 persones. Hi anà lo mes granat de s'element esglésias-tic, civil i Militar. La Reyala Casa li envià un cotxo i Escolta i l'hostatjà an el *Palau d'Orient*, i sa Familia Reyala, ab el rey davant sortiren a rebre'l.—Dia 25 fou sa inauguració

des *Congrés*. E-hi assistí l'Infant En Carles, cunyat del Rey, en representació d'aquest, i va fer un discurs, agut. Parlaren també's Cardenal Llegat i el Bisbe de Nemours. E-hi havia gran concurrència de Bisbes d'Espanya i fora d'Espanya, es Ministre de Marina en representació des Govern, representacions de la Noblesa, Exercit i Ordes Militars. Se posà un telegrama an el Papa, rendintli homenatge d'adhesió i demanant la Bendició Apostolica.—Es dies 26, 27 i 28 se celebren comunions generals (una d'elles de vint mil nins) i oficis Pontificals sa banda des mati, i mes tart i es capvespres sessions generals i especials de les Seccions Espanyoles i Estrajeres, totes concorreguidissimes aont parlen Arquebisbes i Bisbes, Religiosos, Sacerdots i Seglars, eloquentissims, entr'ells, En Menendez Pelayo, En Pidal i Mon, el Dr. Webel, un catedratic alemany, que se'n du tempestats de mans-belletes, i aclama l'Emperador Guillem II i llavò el Rey d'Espanya, es *Congrés* en pes e-hi contesta ab entusiasme may vist.—Dia 28 se fa sa sessió de clausura; e-hi comparex D. Anfós XIII ab bona part des Consey de Ministres, En Canalejas es de davant. El Rey fa un discurs molt expressiu, saludant es *Congrés* i demanant sa bendició del Papa per ell, per la Reyala Familia, per tota Espanya.

A l'acte's Cardenal Llegat demana per telegrama tal bendició an el Papa.

Sa clausura des *congrés* resultà solemníssima, imponent una cosa de no dir.—Dia 29 se fa sa processó ab el Santíssim desde St. Jeroni fins an el Palau Reyala, ab assistència d'uns cent mil homos, calcul d'un diari tan poc sospitós de clericalisme com *El Heraldo de Madrid*.

Reynà un orde admirable. E-hi anaven 100 Bisbes, 8.000 sacerdots, 2.000 terciaris, 10.000 adoradors nocturns del Santíssim ab 400 banderes, un sens-fi de confraries ab 550 estandars i banderes, una partida de Reyals Academies, Representacions de Ministeris, dependencias oficials, organismes científics, literaris, comercials bancaris i industrials, 400 jovintuts espanyoles i estranjeres, 4.000 obrers, Grans d'Espanya i Servitut, Noblesa, Cavallers d'Ordes Militars, Maestranes, Diputació permanent de la Grandesa, Cavallers espanyols i estranjers, *Comité permanent* des *Congrés* Eucarístics, *Junta Organisadora* d'Espanya, Autoritats, s'Ajuntament, sa Diputació, Tribunals de Justicia, Cavallers del yell-d'or («toison d'or»), Capitans Generals i es Govern de Sa Majestat Catòlica, seguit de carrosses de la Reyala Casa. Com el Santíssim arribà an es Palau d'Orient, devallaren a rebre'l an es portal el Rey, la Reyna jove, la Reyna Mare, Ses Alteeses ets Infants i Infantes i tota la Cort de gala.

Dugueren el Santíssim a sa gran sala des Trono, i allà se va fer sa solemne consagració d'Espanya an el Santíssim Sagrament de l'Altar, que sia beneit i alabat per los sigles. de los sigles Amen.

Aumenta fora mida s'importancia i sa transcendència d'aquex colossal homenatge an el Santíssim es fet de

que no va esser sols a Madrid, sino dins totes ses ciutats, viles i llogarets d'Espanya; per tot s'hi feren processons del Santíssim ab concurs extraordinari de feels. De manera que va esser tota Espanya que dia 29 de juny de cap-vespre rendí homenatge públic dins totes ses poblacions, de ses més grans fins a ses més menudes, an el Santíssim Sagrament de l'Altar.

Ab una paraula, es *Congrés Eucarístic* de Madrid ha resultat un des més grossos, un des més colossals que may se fossen fets an el mon; ha resultat una gran victòria, un grantriunf de sa fe catòlica, de l'Església, de s'esperit públic cristià d'Espanya; ha posat de manifest qu'Espanya es fundament catòlica, que's sentiments catòlics son encara es de s'immensa majoria d'espanyols, que sa fe catòlica es encara sa reyna d'Espanya; i que, si's catòlics volen de bon de veres, poquíssima cosa pot fer sa Reevolució dins Espanya contra l'Església, contra la fe. Si, axo es es resultat més gros més a lavista de tothom qu'ha tengut aquex *Congrés*: fer veure, posar de manifest sa forsa immensa que té encara dins Espanya sa fe catòlica, i que's *disidents*, es renegats son una minoria insignificant; son ses agranadures, es rotam, es repussay de sa Nació.

Aquexes agranadures, aquex rotam, aquex repussay, axo es, socialistes, anarquistes, republicans de tots pelatjes, com e bons missatjes d'En Barrufet, están fets uns Neros contra's *Congrés*; els es estat un bot demunt se butza; i dalt es seus paperots criminals en diuen la mala pessima, li escupen veri i malanansa. Es diaris del *trust*, de Madrid, tan penjadors com es qui hu son més, es estat tan gros s'exit des *Congrés*, que no's son atrevits a parlarne malament, i confessen qu'es estada una cosa vertaderament gran i trascendental.

Sobre tot, bé mos anat, gràcies a Deu, ab aquest *Congrés Eucarístic* de Madrid! Si comensaven a fersen-hi de coses a Madrid tan bones com aquex *Congrés*, hauriem de mudar de sol a rel es concepte que tenim de sa capital d'Espanya; ¡Amén qu'aviat l'hàjem de mudar! ¡Amen!

Acció d'Alemania an el Marroc

Dissapte passat un buc de guerra alemany desembarcò docents homos a Gadir, port del Marroc, més enllà de Casa-Blanca, i ocuparen tot d'una aquell punt. Alemanía a l'acte hu va fer sebre an el Sultán i a totes ses Potencies. Es rancesos se'n han cuyt un enutx ferest; n'están esglayats, aborronats. S'havien aficat dins es carabassot que tot el Marroc havia d'esser per ells; i fins sa mica que mos toca a noltros d'aquell Imperi, mos volien disputar, i fins fermos buydar de Larache i Alcazarquivir. Pero ara's troben que Alemanía ha posat ja un peu a Gadir, i qui sap si n'hi posará un altre, i si li pegará per donarnhi moltes de passes devers el Marroc. Per part nostra, que ni doni tantes com vulga, mentres no s'afic dins sa zona d'Espanya, que no s'hi aficará. A Espanya li convé ferm lo qu'ha fet Alemanía an el Marroc; axí France tindrà més mirament ab ses coses que fassa per allà, i sobre tot posará fre a sa seua golafre-ria.

Na Roseta

(Acabatay)

Ara poreu fer contes si el Rey degué fer un alé ben llarc com senti aquella jayeta. Li posa una dobla de vint en pesa dins sa mà, i ja li ha estret cap a llevant.

Surt de la ciutat, afina aquella muntanya aguyonada que feya dues cucuyes en forma de fuya de guinaveta puntarruda; i ja pren muntanya ben rehent, i jhalà i jper amunt i per amunt! A la fi arriba a dalt de tot d'una cucuya, i dins una enclatxa troba's brot de murta florida; el cuu, i el s'amaga ben amagat. S'enfila a s'altra cucuya, fins qu'es adalt de tot, i me troba aquella pedra com un pa de cera gros, sa ditxosa *pedra d'esclata cor*. En lleva una llenca a forsa de pegarhi ab una altra roca: s'amaga també ben amagada aquella llenca, i ¡cametes me valguen per avall i cap a sa barca! E-hi bota cansat i mort, i a l'acte sa barca ja es partida vent en popa i ben atacada, com un estel cap a Mallorca.

Desembarquen a Ciutat, i tota la Ciutat era an es Moll, cregut tothom que durien s'al'lota qu'eren anats a cercar de tan lluny i que hu seria ben garrida i ben gentil i ab totes quantes perfeccions se poguessen imaginar.

Com la gent va veure que just venien el Rey i aquells set senyors grossos de s'acompanyament, va dir tot hom:

—¡Alegria buyda! ¡No tenim res an es fus!

I tothom se'n anà més de mitx esmús, i dient entre dents:

—Axí metex aquex senyor Rey nostro es un poc massa prim-siula, un poc massa prim-cernut, bufa massa an es brou! ¡Tant de pentinar, espenya sa cabeyera! ¡Ell se'n durá ses tornes, que no's porá casar! ¡Pero tots en duren sa post an es forn, si mor sense infants.

El Rey arriba a ca-seua, i lo primer que fa, es donar sa *pedra d'esclata cor* i es brot de murta florida a sa colometta blanca, que s'esclamá tot d'una:

—No m'ho pensava, Sr. Rey, que me'n trobás de *pedra d'esclata cor* me de brot de murta florida. ¡Es gros de tot es favor que m'ha fet! ¡per amor de Deu sia!

El Rey a's mitx de tot era un bon homo. Cada dia anava a missa, sol sortint, i se'n hi menava tots es criats. Ell era's derrer que sortia de la casa; rodava clau i la s'aficava dins sa butxaca, i ¡cap a l'església tothom! I se posava darrera sa porta per aglapir es qui's desmandás gens o fés res que no pertocava.

I heu de creure y pensar qu'un dia un criat tengué molta de son. Ets altres partiren a s'hora senyalada cap a l'església, i el Rey está qui está an es portal, esperant qu'aquell dormidor sortís, per rodar clau; pero aquell no arribava a sortir.

A la fi surt ab so jac i ses sabates ab sa mà, tot dient:

—¡Aquest dimoni de són que m'ha agarrotat tan fort! ¡Que m'ho perdón, Sr. Rey, per l'amor de Deu! Pot tancar, i jo ja'm posaré tot axò a defora.

Aquell surt, el Rey roda clau, i diu an aquell criat:

—Mira! ¡No sia cosa que perdes sa missa! ¡No fasses gayre sa torniolat ¡fora vessa!

—¡No tenga ansi, Sr. Rey! diu es criat.

El Rey ben peus alts ja li ha estret cap a l'església. I casi dexava es caminar p'es córrer, ple de por de perdre sa missa.

Aquest criat s'asseu demunt es llin-dar des portal per posarse ses sabates; les se posa ab tot espay i les s'encivella ab molt de mirament, i llavò se passa ses mànegues des jac, i el s'ajassa ben ajassat an es cos; pero, com anava a partir cap a missa, arriba a ses seues oreyes una veu com e del cel, pero ben trista ben trista, que deya:

—¡O *pedra d'esclata cor*! ¿com no s'esclatá's meu cor? ¡O brot de murta florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si mu mareta hu sabia, ¡oh! de pena's moriria!

Aquell criat davant tal veu roman-gué estafaril-lat, embadalit. No sabia d'on li venia aquella veu tan dolça, tan fina, tan aficadissa, que xapava's cor, i que no s'aturava de dir:

— ¡O pedra-d'esclata-cor! ¿com no s'esclata's meu cor? ¡O brot-de-murta-florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si mu maretta hu sabia, ¡oh! de pena's moriría!

I aquell criat tot estafarí'lat i embadalit! sentint aquella veu, fins que pensa ab sa missa, i diu:

— ¡Bona l'hem feta! ¡Ja no hi seré a temps! ¡Ei Rey me mata!

I ja li ha estret correns de quatres, tant com en poria treure, cap a l'església.

— ¿Que me'n direu? Ell com e-hi entrá, ja havien feta sa primera Evengeli. S'agenoya a l'acte per fer una mica d'estació i no poria tornar alé, de sa correguda, i ses gotes de suor que li queyen ratx seguit, i no s'aturava de dir ben petit ben petit:

— ¡Animetes santes del purgatori! ¡apacivau el Rey per amor de Deu!

I ¡hala a dir pare-nostros pe'ses Animes del Purgatori! per que'l Rey no s'hi enfadés massa ab aquella endemesa d'arribar tan tart a sa missa.

El Rey s'hi enfadá molt; pero, com s'acabá sa missa, sa rábia ja era espasada molt, i va dir an aquell tardá, com foren a defora:

— Pero bé ¿qu'es estat qu'éts arribat tant tart?

— Senyor Rey, diu aquell tot tremolant, que no s'hi enfat per amor de Deu! que no hu he fet apostal! Es que's temps m'es passat sense sebre com.

— ¿Qu'es que t'éts tornat adormir? diu el Rey.

— No, Sr. Rey! no hi ha hagut res de dormir, sino de badar, diu es criat.

— No res, arribá a dir el Rey, per aquesta vegada t'ho perdón; pero ¡no hi torns, si vols estar bé!

— No tenga ansi. Sr. Rey, diu aquell, ¡no hi tornaré, si Deu ho voll!

Peró l'homo ¡ben alerta a dir res d'aquella veu qu'havia sentida; s'ho guardá per ell metex.

I heu de creure i pensar que s'ho aficá tant dins es cap, que no pensava ab altra cosa sobre que poria esser o dexar d'esser aquell diantre de veu.

Passaren dies i un dia dematí, com el Rey los cridá per anar a missa, torná tenir una són tan rabiosa, que no li dexava obrir ets uys ni eyma per axicarse. I ets altres criats que li donaven cassa perque trompitxás; i el Rey que des portal los deya:

— ¡Hala, al·lots, espediu! ¡que no hi serem a temps!

Surten ets altres criats, i aquell de s'altre vegada ¡derrera derrera! fregantse ets uys ab una má, i ab s'altra duya ses sabates i es jac, per posars'ho defora i no fer esperar el Rey, qu'era un poc *guxia*, per dirho axí com es.

— ¡Ara hu de veure! li diu el Rey, com rodava clau, si'm tornarás fer s'endemesa de s'altre dial!

— No tenga ansi, Sr. Rey, diu aquell. Se'n pot anar ben descansat. No se'n fiy que jo encara no sia primer a l'església que Vossa Reyal Majestat!

— ¡Bona casta d'esserhi primer! Figuraus que, anats Rey i criats cap a l'església, aquell s'asseu ben assegut per posarse ses sebrates, les se posa, les s'encivella, llavò se passa ses mànegues des jac, i el s'ajassa bé an es cos; pero cop en sec el torna investir aquella veueta tan dolça, tan fina, que xapava's cor de trista i funesta, i no parava de dir:

— ¡O pedra-d'esclata-cor! ¿com no s'esclata's meu cor? ¡O brot-de-murta-florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si mu maretta hu sabia ¡oh! de pena's moriría!

I ja tornárem tenir aquell criat tot estafarí'lat, embadalit, que no sabia lo que li passava, sentint aquella veueta tan dolça, tan fina, que xapava's cor de trista i funesta, i no parava de dir:

— ¡O pedra-d'esclata-cor! ¿com no s'esclata's meu cor? ¡O brot-de-murta-florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si mu maretta hu sabia ¡oh! de pena's moriría.

Aquell criat n'estava ab sos cabeys drets d'aquella, veu. Ni sabia d'ont li venia ni que poria esser, fins que s'enverga una castanya an es front, cridant:

— ¡Bono! ¡ja hauré tornada perdre sa missa! ¡El Rey me mata! ¡Avuy si que no me'n escap!

I ja va esser partit correns de quatres cap a l'església.

Com e-hi entrava, just llavò acabaven d'alsar Deu. No poria tornar alé, ses gotes de suor li queyen ratx seguit, i no s'aturava de dir ben petit ben petit que negú el sentís:

— ¡Animetes santes, apacivau el Rey! ¡tocauli'l cor que no'm fassa xeroi!

I el Rey que'l se mirava, remanant es cap, ab una bona rabiada.

Acabada sa missa i sortits adefora, el Rey el se cuydá a menjar an aquell criat, més retgirat qu'un cuc, i que no sabia aont s'havia de posar.

— Sr. Rey, deya ell, ¡que m'ho perdón per aquesta vegada! ¡Jo li asseguro que no hu he fet apostal! ¡Es que's temps m'es passat sense adonarme'n!

— ¡Es que't deus esser dormit! deya el Rey.

— No, Sr. Rey, deya aquell. ¡No hi ha hagut res de dormir, sino de badar. ¡Jo li asseguro, Sr. Rey, que no'm tornaré succerir!

El Rey l'arribá a perdonar, perque no era capaç d'aguantar sa betzerri, i sobre tot si li demanaven perdó.

Que me'n direu? Ell aquell criat no pogué estar pus, i conta a altres dos criats tot allò que li havia succerit d'aquella veu tan dolça, tan fina, que xapava's cor dient aquelles paraules taastranyes, i que no sabien d'ont sortia.

Aquells dos criats varen dir:

— Mira, demá matí noltros també farem com que tenir son. Quedarem ab tu, i hu veurem que dimoni es aquesta veu. Ara si no la sentim, t'ho feym a sebre desdára, te donarem sa gran ablanida del sigle.

— Me'n aconortí diu aquell.

Que me'n direu? Ell lo endemá matí varen esser tres es criats que tengueren son, i que se varen haver de posar ses sabates i es jac a-defora, per qu'l Rey pogués, segons costum, rodar clau i anarse'n ab sos altres a missa a l'església.

I ¿que fan aquells tres? S'asseuen ben asseguts, se posen ses sabates, les s'encivellen, se passen ses mànegues des jac, el s'ajassen bé an es cos, i cop en sec los invest suau, dolça, argentina aquella veu metexa, que xapava's cor de trista i funesta, i que no s'aturava de dir:

— ¡O pedra-d'esclata-cor! ¿com no s'esclata's meu cor? ¡O brot-de-murta-florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si mu maretta hu sabia ¡oh! de pena's moriría!

I allá hauríeu vists aquells homes tot estafarí'lat i embadalits, sense sebre que los passava sentint aquellaveu.

No vos dic res, com se'n recordaren de sa missa, s'espitxen, de quatres a l'església; pero, com entraven, comensaren sa derrera evangeli.

Ara figuraus el Rey quine renyada no les degué donar an aquells tres marxandos, sobre tot an aquell que ja n'hi havia fetes tres.

Va esser tan grossa sa renyada qu' aquells homes, per llevarse ses bus, ques de devant i per que'l Rey no les ne fés una de massa grossa, varen resoldre de contarlehi tot axí com era- que havien sentida aquella veu tan suau, tan fina, tan dolça, que xapava's cor, de trista i funesta.

Bona la hi varen haver dita an el Rey! Ell lo endemá, se'n fé anar es criats a missa tot sols, i ell roda clau, i la s'afica dins sa butxaca, i se queda per allá fent sa torminola.

Que me'n direu? Ell cop en sec romp aquella veu tan suau, que no s'aturava de dir:

— ¡O pedra-d'esclata-cor! ¿com no s'esclata's meu cor? ¡O brot-de-murta-florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si numereta hu sabia ¡oh! de pena's moriría!

— Aquexa veu surt de sa casa ¡diu el Rey.

I ¿que fa ell? Obri, i m'afina sa colometa demunt un taronger des mitx de sa clasta, que ja va esser partida a dir; adonantse de qu'era'l Rey metex que l'escoltava:

— ¡O pedra d'esclata cor! ¿com no s'esclata's meu cor? ¡O brot de murta florida! ¿com no s'acaba ma vida? Si mu maretta hu sabia, ¡oh! de pena's moriría! Era una viudeta; botant botó un carro cubert de flors; tomá una fuya de rosa, pero no la dexa arribar en terra; la s'enviá. ¡Ay maretta meua! Jo vatx; néixer; n'emviáreu a costureta. Me volien donar un cadireta d'or i no

voiguéreu que la prengués. Me volien dar un coxinet d'or i no voiguéreu que'l prengués. Me volien dar un aguyeret d'or, i no voiguéreu que'l prengués; pero 'l me tiraren p'es cap, i ¡tot guyes per dins es meus cabeys! Bé les me vatx espolsar, ¡mu maretta meua axil com vos m'ho haviéu comanat!

Una me'n romangué, la m'afina la mala fada, i la me clava an es clotellet, i encará la hi tenc, i me fa tornar lo que no som, una colometa! ¡O colometa! ¡O Roseta i mun pare Rosa, i i mu mare Rosa, cuida del sant Roser; pero no an es carrer de ses Roses, sino demunt un taronger de sa clasta del senyor Rey. ¡O pedra d'esclata cor! ¡Es meu cor no pot pus! s'esclata, s'esclata ¡O brot de murta florida! s'acaba s'acaba ma vida!...

El Rey no pogué aguantar pus. Pega a sa colometa blanca. L'agafa, li paupa's capet, li troba aquella guya, la hi treu, i a l'acte aquella colometa torna una fadrineta de quinze anys, sa cosa més garrida, gentil i agraciada que vos pogueu imaginar. Era Na Roseta.

El Rey e-hu va veure ben clar qu'era aquella metexa pitxorina de sa costura, que no havia volguda sa cadireta d'or ni es coxinet d'or ni s'aguyeret d'or.

— Roseta, va dir el Rey, mos hem de casar jo i tu.

— Primer hem d'anar a veure si mu maretta encara es viva; diu s'al·lotona.

— Anem hi diu el Rey.

Se'n hi van a ca-sa viudeta; toca qui toca, i res. Criden un cerraller, obri, no veuen res, tresquen totes ses cambres, i dins sa de més endins troben sa "viudeta" estesa demunt un llit de flors, morta i redemorta, pero sense fer gens de pudor, sense estar gens trasmudada, com si hagués dormit.

Na Roseta la va voler plorar set dies, i passats es set dies, se va fer s'esclafit, se casá ab el Rey, i venguen unes noces de pinyol vermey, i un ball ben vitenc, i sarau per llarc.

I visqueren anys i més anys; i encara son vius si no son morts.

I jo me'n vatx venir ab un capellet de vidre, i ets al·lots p'es camí maquet i maquet; i no me'n dexaren bossí.

JORDI DES RECÓ

Vida del rey En Jaume II de Mallorca VIII

Seguex lo de Sicilia, que va esser tant fatal p'el rey En Jaume II.

Aquesta victòria de Benevento (dia 26 de febrer de 1266) va valer an En Carles d'Anjou tet es reyne de Sicilia; i seues tropes va esser ferest es matx que feren, entregantse a tots ets excessos imaginables de saquet, violacions i morts, sense dexar res per vert; de tal manera que'l Papa va haver de escriure un enfilay de cartes an el rey En Carles, condemnant ab termes agres de tot tals enormitats i escitantlo a sa justícia i a sa clemència. Poc s'ho escoltaren sa gent del rey En Carles, i seguiren tiranisant Sicilia y Nápol de sa manera més feresta y horrible. Aquells pobles pronte anyoraren es reys passats de sa casa de Suàvia i s'aná congriant un partit fort per alsar per rey de Sicilia En Corali, a-leshores de quinze anys, que's trobava ab sa mare Madona Elisabet de Baviera, a la cort des Duc d'equet nom. S'al·lot, com e-hu auu, futx d'amagat de Baviera, se presenta a Pisa, dins es matx de 1268; s'apleguen entorn seu una partida de valents, i ¡cap a Roma! El Papa desde Viterbo, aont havia pres redós, l'escomunica; ell dia 18 d'agost ab cin mil homes li estreny cap a Nápol. Entra dins la Pulla; el rey En Carles li para clot a Tagliacozzo, i el derrota de tot, i el pren. El Papa aconseya clemència an En Carles; pero debades, perque fa condemnar a mort el pobre Corali i tots los seus. An es pobre Príncep, de desset anys d'edat, dia 26 d'octubre de 1269 li tayen es cap y es coll a Nápol. Abans de morir, se conta que tirá es guant demunt aquella multitud de gent aplegada entorn des cadafal, i que'l replegá es cavalier En Juan de Pròcida, que'l va dur a l'Infant En Pere d'Aragó i a sa seua dona Madona Constansa, única branca que quedava viva de sa

dinastia de Suàvia i que poria venjar aquella mort de Corali i de Manfré. L' Infant En Pere acceptá aquell guant, i bé 's pot dir que desde aquell moment ell va jurar prendre an En Carles d'Anjou sa Corona de Sicilia, axí com aquest l'havia presa an En Manfré, i an En Corali. desde quell dia s'ablamá dins es seu pit aquell foc ferest contra 's d'Anjou, qu'aná coucavant coucavant anys i més anys, fins que a la fi esclatá, pero de quina manera més fatal pe'sa dinastia siciliana d'Anjou, p'es nostro rey En Jaume II i p'es metex Infant En Pere, ja Rey d'Aragó.

En Juan de Pròcida prengue redós a la Cort aragonesa, com e-hu havien fet altres famosos *gabellins* (partidaris de s'autoritat imperial, contraris des *guelfs*, defensors de s'autoritat pontificia). Aqueys *gabellins* foren En Rotjer de Lauria i En Conrat Llansa i altres. Tots aqueys ab Madona Constansa acabussaven el rey En Pere contra En Carles d'Anjou; aqueys foren sa seua mort. Poc s'ho pensaria En Carles veyent que de tot d'una com que tot li digués en Candela. Va anar crexent tant y tant el seu poder, que, havent casada una fiya, Na Biatriu, ab En Felip, fiy de l'emperador Ilatí de Constantinopla, destronat, En Balduí II, se pasá p'es cap de restaurar s'Imperi Ilatí a sa nissaga, destronant l'emperador grec En Miquel Paleòlec. Li sortiren emperons grossos, pero ell no afluxava d'aquella curolla, seguint sempre 's seu sistema d'oprimir i tiraniar es seus vasalls, sobre tot as sicilians, que ja estaven acabats de tot.

Mort el rey En Jaume I i Rey ja es seu fiy En Pere III, En Juan de Pròcida proposa an el rey En Pere de sublevar la Sicilia a favor seu i contra En Carles. Ja li agrada allò an es d'Aragó, pero li faltaven es moreduxos per durho a cap; en canvi En Miquel Paleòlec en tenia a voler, pero no tenia homes per parar clot an En Carles de Nápol, que's preparava per caureli demunt.

An En Carles li donava molta de forsa 's costat que's Papes li feyen. Gregori X (1271-1276) no n'hi feu gayre. L'any 1276 conseguí En Carles que sortissen elegits amics seus, un després s'altre, axò es, Innocenci V, Adriá V y Juan XXI, que entre tots tres no duraren an es soli Pontifici gayre més d'un any. E-hi puja l'any 1277 Nicolau III gens favorable an el rey En Carles; i prou que se'n apropiataren es conspiradors de la Cort d'Aragó.

Era cosa d'aprofitar aquella avinentesa. En Pròcida s'espitxa a Constantinopla, i En Miquel Paleòlec li entrega trenta mil *unces d'or* per que el Rey d'Aragó pugua capturar En Carles de Nápol d'anarli a prendre s'Imperi d'Orient, i capturarlo moventli guerra a Sicilia metex. Axò era l'any 1279. A les hores En Pròcida li estreny a Sicilia, i la recorre tota desfressat de frare, i hi prepara una revolució contra's d'Anjou, i se'n du cartes de ses principals ciutats an el rey En Pere pregantli que hi anás tot d'una alliberarlos de sa tirania des francesos, que no era aguantadora, i que per tot li obririen ses portes, rebentlo per rey y senyor. En Pròcida toca soletes llavò cap a Viterbo, aont conta an el papa Nicolau III tot es pla, convidantlo a tenirhi part; i, fet axo, ja li ha copat cap a Aragó, a donar relació de tota sa cosa an el rey En Pere. Pero ab axò se mor Nicolau III dia 22 d'agost de 1280, i surt elegit papa un cardenal francès, gran amic d'En Carles d'Anjou, i pren es nom de Martí IV. Per veure aquest quín so feya, el rey En Pere li envia un propi de confiança a demanarli que canonisá el venerable Fr. Ramon de Penyafort, mort a Barcelona l'any 1275. Es so que va fer el Papa p'En Pere d'Aragó va esser molt dolent, ja que li enviá a dir que qui no fos amic del Rey de Nápol, no contás d'esser amic del Papa. S'actitut del Papa novell va esser un mal cop p'es contraris d'En Carles d'Anjou; pero sa cosa estava tan embirmada i encesa, que ja no hi havia qui hu aturás ni hu enrocás.

(Seguirá.)